

VAN-E HASZNUNK A NYOMORBÓL?

Ez is lehetséges? — kérdezhetné bárki, még hozzá joggal. Ki lehet-e egyáltalában képzelni, hogy az a nyomor, mely ma messze földeken ott sajog az emberek szívében — hasznos is lehet?! Elsősorban is tisztázni kell azt, hogy itt nem a mai világban annyira elterjedt "hasznos" fogalmáról van szó, ha megállapítjuk, hogy a világszerte pusztító nagy szegénység sok olyan éhhalhatatlannak látszó kérdést oldott meg, amin azelőtt talán évtizedeken, sőt századokon keresztül tanakodtak s néhányszor — marakodtak az emberek. Tehát nem anyagi, hanem erkölcsi hasznokra gondoltunk akkor, amikor a címként szereplő szavakat ilyen szokatlan mondatba tömörítettük.

Le kell szögeznünk még tételünk bizonyítása előtt, hogy a mai nyomorúságos életben mindenesetre több a fájdalom, mint a hasznos, (legyen az megannyira elvont és erkölcsi is). Mondhatnánk ezt valahogy úgy is, hogy magas tandíjat fizet az emberiség azért a nagyon is mértékelt előrehaladásért, amit egyes szempontokból éppen a nyomor folytán értek el az egyes országokban. És itt nemcsak politikai fejlődésről lehet szó, hanem olyan gazdasági átalakulásról, aminek feltétlenül csak jó következményei lehetnek.

Magyarországon hosszú évek során a titkos választás és a nagybirtokok parcellázása volt az ellenzéki pártok jelszava. A politikai élet és a közbejött háború valahogy úgy hozta magával, hogy egyik problémát sem lehetett gyökeresen megoldani s nem lehetetlen, hogy a forradalmak bukásának egyik belső oka éppen az volt, hogy nem tudtak ezekkel a súlyos kérdésekkel megbirkózni. Ha pedig mostanában kezünkbe vesszük még a legújabb politikai követő óhazai újságokat, akkor is kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy ma már más világ van odahaza, mint régen volt. Sajnos anyagilag ugyiszólván rombadöntötte az országát a békeszerződés, viszont majd mindazok a problémák, melyeket annakidején az ellenzék akart megoldani, ma holnap már mint a kormány programjai kerülnek színpadra.

Ha pedig a közgazdasági oldalát tekintjük a dolognak, nem kerülhetik ki figyelmünk az azok a hírek, melyek a nagybirtokok kisebb egységekre bontásáról számolnak be. Bárha nem egy kisbirtokos tönkrement a nagy megpróbáltatás folyamán, éppen a válság következtében a kisgazdák ölébe hulló nagybirtokok sorsa mutatja, hogy most önmagától oldódik meg sok minden, aminek érdekében oly hosszú időken át beszéltek, vitakoztak, tüprengtek és hadakoztak az emberek.

Mint minden más országban, úgy itt Kanadában is kimondhatatlanul fáj mindenkinek, hogy az emberek százezrei kénytelenek munkanélküli, önfenn tartás helyett másokra támaszkodva pazarolni el drága életüket. És noha ma már nemcsak szélsőséges agitátorok, hanem józan honpolgárok is felémelik szavukat a nagytőkés, kapitalisták, kartelek, szindikátusok és a ki tudja hány féle gazdasági és ipari vállalkozások ellen: szinte mellüket verve eszmélnék fel, amikor ézerszámba bocsátják el alkalmazottaikat ezek az országos nagy üzemek.

Hogy lehet tehát, hogy mégis van erkölcsi hasznunk a nyomorból?

Végül is, hogy címünk értelmét világosan láthassuk, ahhoz fontolóra kell vennünk az utolsó évtizedek égbetörő lüktetését. A technikai fejlődés nyomán megnöttek az igények, megváltoztak az emberek: megbolondult a világ. Nem kell hozzá sok tudomány és egyszerű gondolkodással is rájöhetünk arra, hogy a mérhetetlen fényűzésben való turkálás nem tarthat örökké, egyszer megjön annak is a bójtje. És ez a bójtje itt is van már jó néhány esztendője: s ha hozott valamit a tengernyi szenvedésen kívül, ha jelent "hasznos": akkor az az emberek ugynevezett "jobbik" esze lesz. Bizonyára akad annakidején nem is egy magyar, aki előveszi a válságnak ezt az ajándékát, majd ha ismét megvirrad Kanadában a munkásembernek.

Katonai rugók a Duna-Szövetség mögött

KÖZÉPEURÓPA GAZDASÁGI MESTERKEDÉSEINEK KÖVETKEMÉNYE — BEPILLANTÁS AZ "ÖNZETLEN ORSZÁGMENTÉS" TITKAIBA

IRTA: JULIER FERENC

Ha a híradásoknak hihetünk, Franciaország a Duna-medencei jében olyan gazdasági átcsoportosítást tervez, ami Magyarországnak is hasznára volna. Ugyáltszik, hogy a mai francia kormány azt a romhalmazt akarja eltakarítani, amellyel Clemenceau a világháború befejezése után a régi osztrák-magyar monarchia területét választotta. Tudvalevőleg ő szorgalmazta többé-kevésbé darabokra a duna Habsburg-monarchiát, amelyet Poincaré följegyzése szerint "gyűlölt és megvetett". Elvakultságában igazi "sintér" munkát végzett. Nemcsak a Keletr-európai évszázadokot át egyszülőző határu katonai erőt zuzta szét, hanem csonka darabokra tört szét egy hatalmas gazdasági egységet is. Ez most öt részre tagoltan, feldoklik a gazdasági válságban.

Ezt az öt beteg részt szeretné Franciaország a gazdasági együttműködés jelszavával egyesíteni. Hajlandó ezért pénzbeli áldozatot is hozni. A francia külpolitikát azonban annyira önzetlennek mégsem tarthatjuk, hogy ezt a szándékát minden hátsó gondolat nélkül óhajtaná megvalósítani. Az új gazdasági rend mögött újabb hatalmi — katonai — csoportosulás körvonalait kell sejtetnünk. Ezt akarjuk a következőkben indokolni.

POKOLI TERVSZERÜSÉGGEL TETTÉK TÖNKRE SZÜLŐ FÖLDÜNKET

Kezdjük azzal, hogy a régi monarchia utódállamai közül kettő — Ausztria és Magyarország — határainál fogva már kezdettől katonai és gazdasági eronc volt, mert ezstelen megcsontításukkal vélte Clemenceau a másik három utódállamot: a mai kisantantot komoly katonai erővé, egyben gazdaságilag életképes és Franciaország értékes szövetségesevé tenni.

Clemenceau elgondolása Ausztria s Magyarországára nézve valóban bevált. Mind a kettő lejtőre került, amelyen állandóan lefelé csúsznak. Természetesen, hogy mindketten keresik a talpraállás lehetőségét. Ausztria a német birodalomhoz való csatlakozásban látja megmaradás-

nak egyetlen lehetőségét. A beolvadással ugyan az osztrákországi hatalmi állásuk visszaszerzéséről mondanak le, de vizsgálatának abban, hogy új német nagyhatalom részeseivé válnak, amely majd a Duna völgyében a Habsburgok hatalmi és gazdasági hagyományait átveszi. Magyarországnak azonban nincs hová csatlakoznia. Vezetőink szerint a magyar jövő attól függ, vajlon sikerül-e a trianoni határokat belátható időn belül annyira tágítani, hogy ezzel az ország életképességének és gazdasági életképességének előfeltételei megszerzessenek.

MI REJLIK A FRANCIAK "MEGÉRTÉSE" MÖGÖTT?

Magyarország és Ausztria vázolt irányú törekvéseinek leszerelése Franciaország katonai érdeke. Az "Anschluss" megvalósulása ugyanis Németországot erősítené meg és ez Franciaország sokat hánytorgatott éhiányosnak vélt "biztonságát" veszélyeztetné. A trianoni békekének már csupán néprajzi alappon tvéztet revíziója pedig a Franciaországgal szövetséges kisantantot katonailag gyengítené.

A Franciaországot és szövetségeseit magyar-osztrák részről fenyegető veszély a volt monarchia szétrombolásának pillanatától kezdve fennállott, de egészen a múlt évig elhanyagolható problémának látszott. A veszély határozott alakot csak 1931-ben öltött, mikor az Anschluss tervét Németország és Ausztria hivatalosan is bejelentették. Közismert, hogy ezt a tervet Franciaország hiusította meg.

FEL AKARTÁK TAMASZTANI AZ OSZTRÁK-MAGYAR KÖZÖSSÉGET

Allig hogy a német-osztrák terv a füstbe szállt, rögtön felmerült, Rumánia és Szerbia ké-

tes magatartásánál fogva a gondolat, hogy az "Anschluss"-törekvés végleges leszerelése végett célszerű volna Ausztriát Magyarországgal összehozni és ezzel mindkettőjük életképességét tenni. Nem lehet kétséges, hogy ez a két állam megtalálta volna a gazdasági és politikai együttműködés legegészebb alakját és együttes erővel mindketten kilábalhatna a gazdasági bajokból. Hiszen nem új dologról van szó, hanem évszázados kapcsolatoknak rövid megszakítás után történő újrafelvételéről.

A magyar-osztrák összefogás azonban nemcsak a gazdasági talpraállást, hanem egyúttal olyan katonai hatalom felállítását is jelentette volna, amely elsőrangú értékét a világháború nehézségeiben sokszorosan bebizonyította. Ez az új hatalmi tényező a Duna mentén az erőegyensúlyt megváltoztatta volna. Magyarország-Ausztria egy séges állásfoglalása valamilyen közép- vagy keleteurópai konfliktus eredményét döntően befolyásolhatta volna.

UTOLÉRI A KISANTANTOT IS A "DÉR"

Franciaország mindenesetre maga és szövetségesei katonai biztonságának kockázatát vélte felidézni azzal, hogy Dunamentén az új magyar-osztrák államalakulás létrejöttét elősegíti. Ez az új alakulás sok oknál fogva nem lehetett a kisantant barátja. Ezért nem volt biztos, hogy az új hatalmi tényező feltétlenül franciabarát politikát követ-e, vagy esetleg az olaszok védőszárnyai alá húzódk, amire a katonai földrajzi helyzet is utalhatta, vagy talán idővel éppen a német revans-törekvés szolgálatába áll-e, aminek lehetőségét nem lehetett kizártnak mondani. Franciaország tehát az új erőtenyező létesítésének gondolatát eljeltte.

Magyarország és Ausztria így tovább haladt a gazdasági romlás útján. De erre az útra tért a kisantant is. Most aztán már Franciaország komolyan akarja segíteni. Olyan szövetségesről van szó, akikre az oroszok, németek és olaszok ellen egyaránt szükség van. A segítség módja: a duna konföderáció.

POLITIKAI ÉLELSZOLGÁLTATÁS VARNAK A FRANCIAK

Amennyire szakemberek nyilatkozataiból kivehető, valamilyen utódállamnak valóban gyökeresen hasznosított gazdasági szövetség létrejöttének előfeltétele bizonyos politikai megegyezés volna. Mindenesetre a lehetőség szerint ki kell küszöbölni azokat a politikai elmentéket, amelyek összességükben a kisantant fegyverkezését Magyarország és Ausztria ellen előidézék, illetve, amelyek miatt ezt a két államot a békediktátum lefegyverezte. Természetesen, hogy egyrészt Ausztria elterítése Németországtól, másrészt Magyarország békerrevíziós törekvéseinek mérséklése, vagy éppen eljése a kisantant államaitól áldozatot, ellenszolgáltatást követel, aminek, többek között, területengedezésben is kell nyilvánulni. A kisantant — mai összetételben — ezzel katonailag gyengülne.

Igaz, hogy Csehszlovákia és Szerbia a konföderáció tervének felvetésekor már kijelentették, hogy a trianoni határok változhatatlanok, de végére is, ha Franciaország a többi nagyhatalommal együtt a revíziót, mint a gazdasági összefogás előfeltételeit kívánja, az meg fog történni. Nem akarjuk azt hinni, hogy már annyira elgyengültünk volna, hogy területi és egyéb engedmények nélkül össze kell fogunk régi ellenségeinkkel és hogy el kell temetnünk minden álmunkat!

MIT JELENT A DUNAI "KONFÖDERÁCIÓ"?

Rogyadozó lábait már alig viték, mire a kapu elé ért.

A kapu tárva volt most is. Igen-igen, a gyerek meg hajnalban szántani. Szántani? Minek? Legyintett a kezével lemondóan, vagy legalább is azt gondolta, hogy legyint. Nézett be az udvarába zavaros szemmel, idegenül. Az udvar közepéről sötétben, jésztőben nézett rá a traktor. És egyszerre ki ment belőle meg a maradék erő is. Ugy húzta a föld, a fáradság lefelé...

Homályosan átvászorgott a gyán a gondolat, hogy be kéne menni, de aztán újra legyintett. És hirtelen leült. Pihenni. Egy darabig ült a földön... hallotta, amit valamilyen ló álmosan nyert az istállóban... e szöbe jutott megint a traktor, meghegy nem beszélt még évtagett a fiával... Aztán elnyult a földön, elnyomta az álom.

Nyugtalan, zavaros álma volt... Csörömpölő, láncokat rázó, jésztő csordát látott maga felé rohanni. Rémülten akart felállni, de mintha oda lett volna szegyezve a földhöz. A csörömpölés egyre kibírhatalanabbá vált, szemképrázatot fényesség lángolt föl egyszerre... sikoltani akart, de nem nyílt meg a torka... üvöltő fájdalomt érzett, majd vad forráság ömlött rajta végig, egy pillanatra vérvörös lett előtte minden, aztán...

Nagypál János portája előtt csendesség lett. Csak egy szétlapított véres hulla maradt ottan, egy piszkos, sáros, szürke rongyhalmaz, amelyből apró cseppekben hullongott az árokba a vér... Hajnali négy óra lehetett. Az álmosan hunyorgó, lapuló, kis falusi házak között, ablakrezgető csörömpöléssel, ropogó motorral, kiméttelenül, mint a végzet ment, haladt, a határát szánfani a gyilkos Gép — a traktor...

Már most gondoljunk a franciáknak a genfi leszerelési konferencián tett javaslatára a nemzetközi haderő szervezése tárgyában. Ez elegendően bizonyítja azt a már említett tény, hogy Franciaország min den lépését szigorúan a maga biztonságának növelése irányítja. Ismeretes az is, hogy kölcsönél sem az üzlet, hanem a politikai érdek vezet. A francia biztonságának egyik alappillére a mai napig a kisantant, amelynek minden egyes tagjával Franciaország katonailag egyezményt kötött. Franciaország a kisantantól talán lemondhatott volna, ha biztonságára nemzetközi haderő örködik. De mint hogy az említett francia javaslat megvalósulására remény nincsen, Franciaország kénytelen a kisantant katonai erejére továbbra is támaszkodni. Ezt a katonai erőt Franciaország nyílvánvalon csak akkor gyengítheti, ha kárpótlást talál az Ausztriával és Magyarországgal meg erősödött, nagyobb antantban, amelynek duna konföderáció volna a neve.

Ebből ered, hogy a konföderáció nemcsak gazdasági alakulás maradna, hanem — amennyiben gazdaságilag jól beválna — hamarosan politikai és katonai erővé fejlődne és mint ilyen katonai nagyhatalmat jelentene. Ellenkező esetben nincs értelme annak, hogy a konföderáció megmaradjon. De ha megmarad, mert benne az alkotó tagállamok virulásnak indulnak, akkor a Duna mentén olyan hatalmat képvisel, amely területre nézve — Oroszország kivételével — minden európai államot felülmúl és lakosságára nézve — 62 millió fővel — közvetlenül Németország után következik.

GYILKOL A TRAKTOR

IRTA: PADANYI P. VIKTOR ("Nemzeti Újság" — Budapest)

A kutyák vesztettül ugattak. Autóból állt a ház előtt és a kapun három urféle nyomakodott befelé. Mindenkiél az a félelmetes, hosszukás, lapos börtáska, amelyben a hivatalos írást szokták hurcolni a városi urak.

Nagypál János igen kényelmetlenül érezte magát. — Ezek alighanem a traktor végett gyűnnek — öltött az ez szöbe hirtelen. Szörnyű szorongást érzett, mert a traktor körül csakugyan haj volt.

Három esztendővel ennekeltette traktort vásárolt. Nem is annyira ő, hisz ő az első percőt fogva esküdt ellensége volt a csörömpölő, rusnya jószágának, hanem a fia, a legényfia volt ráesve nagyon, aki aztán annyit beszélt neki, hogy a végén mégis csak belenyugodott a traktorba. Akkoriban a buzának igen jó ára volt, bérszántás, részcseplés is igen jól fizetett, mindenképpen jó volt! És miután minden oldalról meg hányták-vetették a dologot, hát megvívódott a traktor. Egyharmadát kifizették, a többi részletre hagyták.

De már a következő esztendőben nagyon esett a buza ára, úgy, hogy kötelezettségének csak a legnagyobb erőfeszítés árán tudott eleget tenni, hanem aztán se tavaly, se idén nem ment a dolog sehogysem.

Kapta ő a hivatalos írásokat egyre-másra, fölött is mindenki re becseletesen, hogy ő nem tud fizetni, várjanak... vártak is egy darabig, de ugylátszik, megunták.

Nagypál Jánosnak egyszerre nagyon melege lett. Kényszeredetten tette le a lapátnyelet, amit éppen faragott és nehezképpen megindult a hivatalos vendégek elé.

Az aggyistenre kelletlenül bilentette meg a kalapját.

— A traktor ügyében jöttünk gazd'uram — szólalt meg az egyik, aki pápaszemet hordott. Nagypál János fanyarul bólintott, hogy tudja.

— Hát mért nem fizeti az árát, gazd'uram — szólalt meg a másik, egy vékony, bajszatlan fiatalember — csak baj van az ilyenből, higyeje el!

— Hisz össze-vissza négyezerkétszáz pengőről volt szó, — állapította meg a harmadik, egy alacsony, kopaszodó ember — de most már bizony közel hater ezer lesz belőle.

— Teremtő Isten! — szörnyedt el Nagypál János magában. — Nem láttam én annyi pénzt egyrakáson, könyörgöm, soha életemben! — nyögte ki rémulten.

— Már pedig ezt ki kell fizetni, gazd'uram, okvetlenül! — erősködött a pápaszemes. — Bizony ki! — tödítette a kopasz!

— Hej, pedig énnekem egy huncut krajcárom sínes, oszt még az adómat se fizettem ki, — jelentette ki Nagypál, egy mély sóhajtszerve után.

Most a csupaszképi szólalt meg. — Hát akkor, gazd'uram, foglalunk! — Hát vigyék azt a traktort verte vóna meg az isten, mikor idehozták! — fakadt ki Nagypál Jánosból a keserűség.

— Csak hogy a traktor nem futja ám! — jelentette ki a csupaszképi. Nagypál Jánosnak végigszaladt a hátán a hideg. — Nem-e? — rebtent meg a szeme. — A traktorért nemigen kapunk többet ezer-ezeröttszáz pengőnél, már pedig itt közel hater ezer pengőről van szó, ami, ha árverésre kerül a sor, még több lesz.

Nagypál Jánosnak melege is lett, meg fázott is egyszerre. — Mit akarnak hát most tenni? — kérdezte dermedten. — Hát bizony mi — felelt a többi helyett is a pápaszemes, — foglalunk.

Megindult a menet, bejártak mindent pincéltől-padlásig. Az urak beszéltek, meg írtak, Nagypál János meg lekódkadt fejfelé követte őket mindent, mint az árnyék. Forgott vele a világ. Szédült, mintha italos lett volna.

Valami írást tettek eléje, hogy írja alá.

Nagypál János ijedten tiltakozott.

— Nem írjak alá semmit, verje meg az isten azt is, aki az írást kitalálta, traktorostól egygütt!

Az urak vállalt vontak. — Nézzé, gazd'uram — szólalt meg a pápaszemes — mi lefoglaltuk a traktor árát. Majd egy hivatalos írást fog kapni, amelyben a járásbírósg értesíteni fogja az árverés napjáról. Addig igyekezzék kifizetni a tartozást, mert elkötvétyélik nem egy ingóságát.

A három foglalt erre elment, János meg, miután úgy bámult az elrobogó autó után egy jó ideig, mint egy sóbálvány, nehezképpen visszaballagott a fél behagyott lapátnyélhez.

Kézbevette, hogy majd továbbfaragja, de nem ment sehogy se. Egyre a foglalók jártak az esztében. Nyugtalan volt nagyon. Mélységes keserűséget érzett, miközben szörököszottan nézte a félig kész lapátnyelet. Az igazságtalanságnak, jogtalanságnak valami homályos érzése nyomakodott a torkán felfelé.

Végignézett a portán. Minden, minden, ami itt van, az ő két keze munkájának az eredménye. A ház, a pince, az ólak, a csűr, a szép rendben sorakozó gyümölcsfák, a három pe-

odabant az istállóban, meg a Dimbó, a verestarka gyönyörű svajcer, amelyik tizenhat liter is megad, aztán a négy hizó, meg a föld... a föld... a teleklaposi düllő, a Csonkás, a temetőfüllő, a kertekaljai tábla, a Samuvölgy, az Ipoly, a Bajusz, a Butykosszeg, a gyalogföld, mind-mind, amelyek úgy kerültek lassan, rögről-rögre az ő kezébe, amelyekért annyit dolgozott, annyit izzadt, annyit mindenről lemondtak ő is, meg örökre is, az áldott jó lélek, ki most úgy ordít odabe, mint akit nyakazni visznek... most mind, mind odavan, elviszik, kiparancsolják belőle venségére.

Kiesett a félig kész lapátnyél a kezéből erre a szörnyű gondolatra, nagyot, keservesen sóhajtott, fölnegett arra a határtalan kékségre ott a feje fölött, majd leesett a feje és összenyaklott a szegény, piszkos, kopott ruhás, tönkrement öreg ember, a nagyven holdas Nagypál János, ott a faragó-tökénc, mint egy csomó szürke rongy.

Nagysokára felállt. Nehezen Azután a földet nézve megindult a ház felé.

— Örsze, add ki a tarisznyámat! — Fáradt volt a hangja ahogy megszólalt.

Vörösré sirt szemmel röstelkedett ki az asszony a tarisznyával.

— Ne bögi! Mit bögsz? — mormolt rá Nagypál. Pedig sirhatnékia volt neki is, — Mit bögsz itt nekem, a teremtésit!

— Minek a tarisznya? — tért ki csendesen a kérdés elől az asszony. — Kimegyek a határba — mondta bizonytalanul.

Az asszony elcsodálkozott, de éppen csak alig. Fáradtan. — Most? Este? Minek megy most oda? De Nagypál János már a kapunál járt. Lehorgasztott fővel mint az alvajáró. Betette maga után a kiska-